

Občanské sdružení

Jak je založit,
jak je provozovat
a čeho
se vyvarovat.

aneb

Desátero
pro občany.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

© Mgr. Josef Šplíchal
© MV ČR

Manuál byl vytvořen jako součást projektu MV ČR „Zpřehledňování fungování neziskového sektoru v České republice se zvláštním důrazem na prevenci jeho zneužívání pro účely financování terorismu“

Co je občanské sdružení

Zpravidla se jedná o sdružení fyzických nebo právnických osob za účelem dosahování a ochrany společného zájmu. Podmínkou je, že se jedná o **nenáboženské, nepolitické a nepodnikatelské sdružení, které svojí činností nepopírá nebo neomezuje osobní, politická nebo jiná práva občanů** pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení. Sdružení jsou právnickými osobami. Jejich členy mohou být jak fyzické osoby, tak i právnické osoby s výjimkou obcí. Zakládání a provoz občanského sdružení upravuje zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů.

Jak založit občanské sdružení

Sdružení mohou založit nejméně tři občané ČR, z nichž alespoň jeden je starší 18 let. Tito vytvoří tzv. přípravný výbor, který vypracuje stanovy sdružení a podá návrh na registraci.

Občanské sdružení vzniká **registrací na Ministerstvu vnitra České republiky**, kam podávají zakladatelé návrh na registraci. Ten musí podle výše uvedeného zákona obsahovat:

- podpisy členů přípravného výboru,
- jména, příjmení, data narození a bydliště těchto osob,
- označení toho člena výboru, který je určen jako zmocněnec pro jednání jménem výboru,
- text stanov ve dvou vyhotoveních.

Tvorbě stanov, které jsou základním organizačním dokumentem je důležité věnovat patřičnou pozornost. **Stanovy** by měly být sepsány s ohledem na budoucí praktické fungování sdružení včetně jeho zrušení a naložení s jeho likvidačním zůstatkem. Měly by být dostatečně konkrétní vzhledem k poslání organizace a dostatečně obecné, aby zbytečně neomezovaly chod sdružení. Stanovy musí obsahovat:

- název sdružení,
- sídlo,
- cíl jeho činnosti,
- orgány sdružení, způsob jejich ustavování, určení orgánů a funkcí oprávněných jednat jménem sdružení,

- výnosy majetku,
 - členské příspěvky (pokud jsou vybírány),
 - dotace a granty,...
3. Za hospodaření sdružení odpovídá rada sdružení, která každoročně předkládá valné hromadě zprávu o hospodaření, včetně účetní závěrky.
 4. Hospodaření se uskutečňuje podle ročního rozpočtu schváleného valnou hromadou.

Čl. 11 Zánik sdružení

Sdružení zaniká:

1. dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným sdružením na základě rozhodnutí valné hromady,
2. rozhodnutím Ministerstva vnitra.
3. Zaniká-li sdružení dobrovolným rozpuštěním, rozhodne současně valná hromada o způsobu majetkového vypořádání.

Čl. 12 Závěrečná ustanovení

1. Sdružení může na základě rozhodnutí valné hromady vydat organizační a jednací řád sdružení.
2. Sdružení má právo v souladu s cíli své činnosti obracet se na státní orgány s peticemi.

V dne

Přípravný výbor:

.....
.....
.....

5. Rada zejména:
 - volí ze svých členů předsedu a místopředsedu,
 - koordinuje činnost sdružení,
 - svolává valnou hromadu,
 - zpracovává podklady pro rozhodnutí valné hromady,
 - rozhoduje o přijetí za členu sdružení,...
6. Předseda a místopředseda rady zastupují sdružení navenek a jednájí jeho jménem.
7. K zajištění činnosti sdružení může rada zřídít (kancelář sdružení, sekretariát sdružení).
8. Rada je usnášénischnopná, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů.
9. Rada rozhoduje nadpoloviční většinou přítomných členů.
10. Jestliže se přes opakované nejméně dvojjítrojí svolání v průběhu měsíců nesejde usnášénischnopná valná hromada, přebírá její pravomoci rada.

Čl. 9 Předseda

1. Předseda naplňuje rozhodnutí rady a zastupuje sdružení navenek, jedná jeho jménem, přijímá zaměstnance sdružení do pracovního poměru a rozhoduje o běžných záležitostech sdružení. Rozsah pravomocí předsedy stanoví rada.
2. Předsedu volí rada sdružení.
3. Předseda je odpovědný za plnění rozhodnutí rady, vedení účetní evidence a plynulý chod sdružení.
4. Předseda připravuje podklady pro jednání rady sdružení.

Čl. 10 Zásady hospodaření

1. Sdružení hospodaří s movitým i nemovitým majetkem.
2. Zdroji majetku jsou zejména:
 - dary a příspěvky právnických a fyzických osob,

- ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřizeny a pokud budou jednat svým jménem,
 - zásady hospodaření.
- Vzor návrhu na registraci a vzor stanov je k dispozici v příloze.

Lhůty pro vznik občanského sdružení

Řízení je zahájeno dnem, kdy ministerstvu vnitřa došel návrh na registraci obsahující výše uvedené náležitosti. Nemá-li návrh uvedené náležitosti anebo jsou-li v něm údaje neúplné nebo nepřesné, ministerstvo vnitřa na tuto skutečnost upozorní zmocněnce přípravného výboru nejpozději do 5 dnů od doručení návrhu na registraci a řízení nebude zahájeno, dokud nebudou případné nedostatky návrhu odstraněny.

Registraci provede ministerstvo vnitřa do 10 dnů od zahájení řízení, den registrace se vyznačí na jedno vyhotovení stanov, které se zasílá zmocněnci přípravného výboru. Identifikační číslo (IČ) přiděluje občanským sdružením ministerstvo vnitřa.

Pokud jsou splněny zákonné podmínky pro odmítnutí registrace, ministerstvo vnitřa vydá do 10 dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí o odmítnutí registrace, které se zasílá zmocněnci přípravného výboru.

Není-li zmocněnci přípravného výboru do 40 dnů od zahájení řízení doručeno rozhodnutí o odmítnutí registrace, sdružení vzniká dnem následujícím po uplynutí uvedené lhůty a tento den je dnem registrace.

Kontakt: Ministerstvo vnitřa ČR – odbor všeobecné správy, oddělení volební a sdružování, úsek sdružování, náměstí Hrdinů 3, 140 21 Praha 4, tel.: 974 817 380, e-mail: buresova@mvcv.cz.

Ustavující členská schůze

Pro provedení registrace by měl přípravný výbor svolat ustavující členskou schůzi, na které by mělo proběhnout **vytvoření (volba) orgánů podle stanov**. Až do jejich vytvoření jedná jménem sdružení přípravný výbor, pokud stanovou neurčují něco jiného.

Na ustavující členské schůzi by mělo být konstatováno, kdo je v souladu se stanovami zakládajícím členem, popřípadě můžete přijmout další

členy a teprve poté by mělo dojít k volbě orgánů sdružení. Jestliže předse-
sedu volí jiný orgán sdružení než členská schůze (např. výbor), je vhodné,
aby tuto volbu provedl okamžitě.

O zakládající členské schůzi je potřeba vést pečlivý zápis obsahující
podepsanou prezenční listinu.

Členské schůze

Pravidelně, v intervalu podle stanov sdružení, by se měly konat člen-
ské schůze, obzvláště má-li být na nich zvolen výbor či jiný orgán oprávně-
ný jednat jménem sdružení. Například má-li výbor jednorochní funkční
období, musí být každý rok zvolen.

O takové schůzi je potřeba **vést pečlivý zápis**, jehož součástí či pří-
lohou musí být **podepsaná prezenční listina**. Zápis musí obsahovat
označení jednání, z kterého je pořízen; datum; hlavní body, o kterých se
jednalo a doslovně/jednoznačně napsaný text bodů, o kterých se rozho-
dovalo spolu s označením, jestli tyto body byly schváleny či ne, popří-
padě záznam o hlasování o těchto bodech (pro/proti/zdrželi se/minimum
hlasů potřebných pro schválení).

Lze doporučit, aby zápisy byly **úředně ověřeny**. Takový zápis je jas-
ným a jednoznačným dokladem o tom, že řádně proběhla členská
schůze, kdo byl zvolen do orgánů sdružení, koho a čím pověřily tyto or-
gány a kdo je tedy oprávněn jednat za sdružení.

Je vhodné, aby ten, kdo je oprávněn jednat navenek jménem sdu-
žení, udělil plné moci k zastupování sdružení těm osobám, na kterých se
schůze dohodne. Plná moc musí být písemná. Její originál si zástupce
rovněž může nechat nakopírovat a kopie úředně ověřit (opět u obecního
úřadu), aby měl více exemplářů a mohl je například nechat zakládat do
správních či soudních spisů.

Účetnictví a daně

Bude-li mít sdružení nějaký **majetek, musí vést** účetnictví. Stan-
dardem pro vedení účetnictví neziskové organizace je **podvojně
účetnictví**. Pouze ve výjimečných případech u neziskových organi-

Čl. 7 Valná hromada

1. Valná hromada je nejvyšším orgánem sdružení.
2. Valnou hromadu tvoří všichni členové sdružení.
3. Valnou hromadu svolává sdružení podle potřeby, nejméně však dvakrát
ročně. Rada svolá valnou hromadu vždy, když o to požádá nejméně
..... (třetina, polovina) členů sdružení.
4. Valná hromada zejména:
 - rozhoduje o změnách stanov sdružení,
 - schvaluje úkoly sdružení pro příslušné období, výroční zprávu sdu-
žení, rozpočet a roční závěrku hospodaření,
 - volí členy rady sdružení,
 - rozhoduje o počtu členů rady sdružení,
 - rozhoduje o zrušení členství,
 - rozhoduje o zrušení sdružení.
5. Valná hromada je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina
všech členů.
6. Každý člen má jeden hlas. Hlasy všech členů jsou rovné.
7. Valná hromada rozhoduje na základě hlasování. Rozhodnutí je přijato,
jestliže pro něj hlasuje prostá většina přítomných členů. Rozhodnutí
o změně stanov a o zrušení sdružení je přijato, jestliže pro něj hlasují
alespoň dvě třetiny všech členů sdružení.

Čl. 8 Rada sdružení

1. Rada sdružení je výkonným orgánem sdružení, který za svou činnost
odpovídá valné hromadě. Rada řídí činnost sdružení v období mezi za-
sedáními valné hromady.
2. Členství v radě vzniká volbou na valné hromadě na základě návrhu ně-
kterého ze členů.
3. Rada má nejméně členů.
4. Radu svolává předseda, v jeho nepřítomnosti místopředseda, nejméně
..... ročně.

- úmrtím člena,
 - u právnické osoby jejím zrušením,
 - zrušením členství na základě rozhodnutí valné hromady,
 - zánikem sdružení.
5. Dokladem členství je potvrzení vydané radou sdružení/dokladem o členství je členský průkaz vydaný radou sdružení.

Čl. 5 Práva a povinnosti členů

Člen sdružení má právo:

- účastnit se jednání členské schůze,
- volit orgány sdružení,
- být volen do orgánů sdružení,
- obracet se na orgány sdružení s podněty a stížnostmi a žádat o jejich vyjádření,....

Člen má povinnost zejména:

- dodržovat stanovy sdružení,
- aktivně se podílet na plnění cílů sdružení,
- svědomitě vykonávat funkce v orgánech sdružení,
- platit členské příspěvky ve výši stanovené valnou hromadou,
- dbát na to, aby nebyly poškozovány zájmy a dobré jméno sdružení.

Čl. 6 Orgány sdružení

Orgány sdružení jsou:

1. valná hromada,
 2. rada sdružení,
 3. předseda,
- (např. revizní komise)

zací s velmi malým obratem je přípustné vedení jednoduchého účetnictví.

Poslední novela zákona o účetnictví stanoví v §38a, že jednoduché účetnictví může být použito pouze v případě, že v předcházejícím roku celkové příjmy účetní jednotky nedosáhly hodnoty 3 milionů Kč.

K příjmům se rovněž váže povinnost **podat daňové přiznání**. Finanční úřady požadují, aby se sdružení registrovalo u finančního úřadu jako plátce daně (podle zákona č. 337/1992 o správě daní a poplatků). I když neexistují jednotné interpretace povinnosti občanského sdružení podávat daňové přiznání (podle jednoho názoru sdružení nemá povinnost se registrovat – na základě § 33 zákona ji totiž mají subjekty vzniklé za účelem provozování podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti), z hlediska transparentnosti lze doporučit, aby každé sdružení bylo u finančního úřadu registrováno, byť by nemělo žádné příjmy, a podávalo daňová přiznání.

Občanská sdružení jsou **osvobozena od některých daní**. Osvobození a jednotlivé zákony jsou následující:

- od daně z členských příspěvků – zákon č. 586/1992 Sb., §19 odst. 1 písm. a)
- od daně z příjmu v rámci činnosti, které vyplývají z poslání organizace, dotace, úroky vkladu na běžném účtu u banky – zákon 586/1992 Sb., §18 odst. 5
- možnost snížení základu daně – zákon č. 586/1992 Sb., §20 odst. 7
- od daně z nemovitosti – zákon 338/1992 Sb.
- od daně dědické, darovací a z převodu nemovitosti – zákon 357/1992 Sb.

Občanská sdružení mají také **úlevy od platby správních poplatků**, specifikované zákonem 634/2004 Sb. o správních poplatcích. Jednotlivé úlevy jsou vyjmenovány u jednotlivých položek sazebníku. Konkrétně se jedná o následující položky:

- vydání stejnopisu, opisu, kopie, fotokopie nebo výpisu z úředních spisů, ze soukromých spisů v úřední úschově, z rejstříků, z registrů, z knih, z záznamů, z evidencí, z listin nebo z dalšího písemného a obrazového materiálu, popřípadě sdělení o negativním nálezu,
- ověření stejnopisu, opisu, kopie, fotokopie nebo výpisu z úředních

Vzor stanov občanského sdružení

Čl. 1.

Název a sídlo

Název:

(dále jen „sdružení“)

Sídlo:

Čl. 2

Statut sdružení

Sdružení je dobrovolné, nezávislé, sdružující členy na základě společného zájmu. Sdružení je právnickou osobou.

Čl. 3

Cíl činnosti sdružení

Cílem sdružení je

Za tímto účelem bude sdružení usilovat o

Čl. 4

Členství

1. Členem sdružení mohou být fyzické osoby starší 18 let a právnické osoby, které souhlasí se stanovami a cíli sdružení.
2. O přijetí za člena sdružení rozhoduje na základě písemné přihlášky rada sdružení.
3. Členství vzniká dnem přijetí za člena.
4. Členství zaniká:
 - vystoupením člena písemným oznámením radě,

spisů, ze soukromých spisů v úřední úschově, z rejstříků, z registrů, z knih, ze záznamů, z evidencí, z listin nebo z dalšího písemného a obrazového materiálu,

- ověření podpisu nebo otisku razítka na listině nebo na jejím stejnopisu.

Změny stanov existujícího občanského sdružení

Změnu stanov musí schválit ten **orgán, který je k tomu podle stanov oprávněn** (obvykle členská schůze), není-li tato otázka v platných stanovách upravena, lze dovodit, že je změnu stanov schválit nejvyšší orgán sdružení. O tom musí být proveden řádný zápis.

Dojde-li ke změně stanov, je sdružení povinno tuto skutečnost **oznámit ministerstvu** vnitřně **do 15 dnů** od schválení změny a zároveň mu zaslat **ve dvojím vyhotovení text změny** (§ 11). Pokud jsou stanovy z hlediska zákona v pořádku, zašle ministerstvo do 10 dnů oznámení, že bere změnu na vědomí. V případě určitých závad na ně ministerstvo upozorní – sdružení má ze zákona 60 denní lhůtu na odstranění vytčených závad a povinnost vyrozumět o tom ministerstvo do další 10 dnů. Neodstraní-li sdružení závady, ministerstvo jej rozpustí.

Doporučuje se zaslat ministerstvu i vedle textu změny i kompletní stanovy v nově schváleném znění a požádat o vyznačení registrace na tyto kompletní stanovy.

Výroční zpráva

Občanská sdružení sestavují a zveřejňují výroční zprávy zcela **na dobrovolné bázi**. Výroční zpráva informuje o činnosti organizace, jejím řízení a rozhodování. Výroční zpráva by také měla být nástrojem **transparentnosti** hospodaření.

Abý výroční zpráva mohla plnit svůj účel, musí obsahovat srozumitelné, přehledné a komplexní informace o činnosti a hospodaření organizace a zároveň je potřeba tyto informace předložit veřejnosti v použitelné formě.

Vzor návrhu na registraci občanského sdružení

Věc : Návrh na registraci občanského sdružení

V souladu s § 6 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, předkládá přípravný výbor ve složení:

.....
nar. dne, bytem

(podpis)

.....
nar. dne, bytem

(podpis)

návrh na registraci občanského sdružení, které bude užívat název, se sídlem

Cílem sdružení je

Zmocněncem přípravného výboru oprávněným jednat jeho jménem je

V dne

Podpisy členů přípravného výboru:

Příloha: dva stejnopisy stanov občanského sdružení

a zajímavé formě. Výroční zpráva se tak stává jedinečným a vlivným nástrojem **komunikace** vůči třetím subjektům, proto je důležité jejímu zpracování věnovat pozornost.

Do výroční zprávy patří zejména informace o:

- činnostech a poslání organizace,
- historii organizace, zejména dosažených úspěších,
- lidech zajišťujících chod organizace – statutární orgány, zaměstnanci, atd.,
- činnostech a jejich výsledcích v uplynulém roce,
- plnění plánu, rozpočtu,
- majetku a závazcích,
- výnosech a nákladech.

Z ekonomických údajů je potřeba uvést především významné údaje z oblasti majetku a závazků, výnosů a nákladů za uplynulý rok a to nejlépe ve srovnání s předchozími obdobími. Jde v podstatě o vybrané údaje z účetní závěrky. Z důvodu přehlednosti a vypovídací hodnoty je užitečné použít tabulky, grafy apod., které umožní lepší srozumitelnost pro členy i zájemce o činnost sdružení. K základním ekonomickým údajům je vhodné připojit jejich hodnocení s poukázáním na jejich význam pro posouzení stavu a vývoje organizace.

Zánik občanského sdružení

Občanské sdružení zaniká buď **dobrovolným rozpuštěním** nebo **sloučením** s jiným sdružením, nebo **pravomocným rozhodnutím ministerstva** o jeho rozpuštění. Pokud stanovy sdružení neurčují způsob dobrovolného rozpuštění nebo sloučení s jiným sdružením, rozhoduje o něm jeho nejvyšší orgán. Tento orgán **oznámí** zánik sdružení do **15 dnů** příslušnému ministerstvu. Při zániku sdružení **se provede majetkové vypořádání**. Je vnitřní věcí každého sdružení, jakým způsobem se rozhodne naložit s majetkem při svém zániku. Není-li ve stanovách určen způsob rozdělení, majetek sdružení by mohl být použit například veřejně prospěšným způsobem.

Jak o sobě dát vědět

Existuje několik databází, ve kterých jsou dostupné informace o občanských sdruženích. Do některých se sdružení dostanou automaticky svou registrací, do jiných je nutné se zaregistrovat. Zde je přehled nejdůležitějších databází:

1. Seznam občanských sdružení (<http://www.mvcr.cz/>)

Spravuje Ministerstvo vnitra, zápis proběhne na základě registrace na ministerstvu. Seznam občanských sdružení obsahuje pouze název, adresu sídla a identifikační číslo sdružení.

2. Evidence nestátních neziskových organizací

(<http://www.evidencenno.portal.gov.cz/>)

Součástí Portálu veřejné správy, zápis do databáze je dobrovolný. Evidence nestátních neziskových organizací (Evidence NNO) je veřejně přístupnou databází, která přehledně sdružuje informace o nestátních neziskových organizacích (NNO) působících v ČR. Správnost informací zveřejněných v Evidenci NNO je ověřována při evidenci organizace a při dalších významných změnách jejích údajů. Za správnost a úplnost zveřejněných informací odpovídají jednotlivé organizace.

2. Katalog neziskovek (<http://katalog.neziskovky.cz>)

Spravuje obecně prospěšná společnost Neziskovky.cz, zápis do katalogu je dobrovolný. Katalog neziskovek je komplexním, celostátním přehledem služeb a produktů, které poskytují české neziskové organizace. Je místem, kde má veřejnost příležitost vyhledat si potřebné služby nebo produkty. Katalog neziskovek tak je i marketingovým nástrojem pro neziskovky, které v něm nabízejí svoje produkty. Součástí systému je propojení s celostátní Evidencí nestátních neziskových organizací.

Informační zdroje

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. JEMELKA, Luboš; BŘEŇ, Jan. Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním: s komentářem. Praha: ASPI, 2007.160 s. ČERNOHOUS, Pavel. Jak založit občanské sdružení. Praha: 2002. 28 s. www.neziskovky.cz. www.obcan.ecn.cz.

